

Maya Skjevling

Det å aldri høre til - Ungdommer utsatt for hyppige og gjentatte flyttinger i barnevernet

To never belong - Youths exposed to frequent relocations within the child welfare system

Bacheloroppgave i barnevern

Veileder: Lena Augusta Ulfseth

Mai 2020

Maya Skjevling

Det å aldri høre til - Ungdommer utsatt for hyppige og gjentatte flyttinger i barnevernet

To never belong - Youths exposed to frequent relocations within the child welfare system

Bacheloroppgave i barnevern
Veileder: Lena Augusta Ulfseth
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Hyppige og gjentatte flyttinger, både mellom institusjoner og fosterhjem, er et kjent tema i barnevernssystemet. Forskningen på temaet er imidlertid hovedsakelig fokusert på fosterhjem. Den begrensede forskningen som finnes på flytting i institusjoner tyder likevel på at ungdommer som bor i institusjon har enda større risiko for å bli utsatt for hyppige flyttinger. Denne oppgaven vil utforske hvordan ungdommer blir påvirket av hyppige flyttinger i barnevernet. Videre vil årsaker til gjentatte flyttinger utforskes sammen med innvirkningen dette har på ungdommens utvikling. Dette gjøres ved bruk av faglitteratur, teori og forskning. I lys av denne litteraturen drøftes flytting i et utviklingsperspektiv. Resultatet av denne studien avdekker tilsynelatende mangler i barnevernet i Norge, både når det gjelder systemet som helhet, og ansatte i den kommunale barneverntjenesten. I lys av dette diskuteres det hvordan barneverntjenesten og institusjonene kan forbedres, og i større grad sørge for et positivt og stabilt oppvekstmiljø for ungdom.

Abstract

Frequent relocations, both between child welfare institutions and foster homes, are a familiar theme in the child welfare system. Existing research on the subject is however mainly focused on foster homes. Nevertheless, the research that exists indicates that adolescents living in child welfare institutions are at an even greater risk of being subjected to frequent relocations. This bachelor thesis aims to explore how these young people are affected by frequent relocations within the child welfare system. Furthermore why repeated relocations occur, and what consequences they may have for the youth's development. This will be explored through existing literature, theories and research. In light of this literature, relocation is discussed from a development perspective. The result of this study unravels apparent shortcomings in the Norwegian child welfare service, both in the system as a whole, and the common employee. In light of this, it is discussed how the child welfare service and the institutions can be improved, and to a greater extent provide a positive and stable growth environment for adolescents.

Innholdsfortegnelse

1.1 Innledning – Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Utdyping av problemstilling	3
1.3 Avgrensing av problemstilling	4
1.4 Formål	4
1.5 Begrepsavklaringer og definisjoner	5
1.6.1 Litteraturstudie som metode	6
1.6.2 Feilkilder	6
1.7 Oppgavens oppbygging	7
2.1 Teorier	8
2.3 Faser i den sosiale utviklingen	8
2.2 Behovspyramiden	9
2.4 Utviklingsøkologiske systemer	10
3.1 Litteratur og forskning	12
3.2 Systemer og prosesser ved flytting i regi av barnevernet	12
3.2.1 Barnevernet som bakkebyråkrati	12
3.2.2 Statens rolle	13
3.2.3 Plassering i institusjon	13
3.3 Antall flyttinger i barnevernet	15
3.5 Hvorfor skjer flyttingene?	16
3.5.1 Kjennetegn ved ustabile plasseringer	16
3.5.2 Ungdommens perspektiv	17
3.5.3 Barnevernets perspektiv	19
3.6 Konsekvenser av flyttingene	19
4.1 Drøfting	22
4.2 Svikt av grunnleggende behov	22
4.3 Flytting i et utviklingsøkologisk perspektiv	24
4.4 Identitetens utvikling i et ustabil plasseringsforløp	25
4.5 Atferdsproblemer: Årsak eller konsekvens?	26
4.6 Relasjonsbygging, tillit og medvirkning i barneverntjenesten	26
4.7 Mangel på institusjonstilbud	27
4.8 Politisk-økonomisk innflytelse	29
4.9 Mulige løsninger	30
5 Konklusjon	31
Litteraturliste	33

1.1 Innledning – Bakgrunn for valg av tema

Barnevernets funksjon i dagens samfunn er å hjelpe barn og unge som lever under forhold som kan skade deres utvikling eller helse. Barnevernet skal sørge for at disse barna får nødvendig hjelp, beskyttelse og omsorg (Barnevernloven, 1992, §1-1). Noen ganger kan det derfor bli nødvendig å flytte et barn ut fra en skadelig omsorgssituasjon og plassere det i et fosterhjem eller på en institusjon. Flytting kan også være nødvendig innad i barnevernet, dersom et barn ikke lenger har godt av å være på en gitt plassering. Om lag 15 000 barn var i utgangen av 2018 plassert av det norske barnevern, og rundt 1 100 av disse barna bodde i institusjoner (Statistisk sentralbyrå [SSB], 2019a). En rapport fra Barneombudet (2020) viser at mange barn og unge blir flyttet for mye rundt av barnevernet, og at noen får det verre under barnevernets omsorg. Dette underbygges også av tidligere forskning på feltet (Angel & Blekesaune, 2014). Det er spesielt ungdom som bor på institusjon som opplever gjentatte og hyppige flyttinger, ofte med eskalerende atferdsproblemer (Angel & Blekesaune, 2014; Christiansen & Havik, 2009). På bakgrunn av et ønske om å utforske mer om hvilke implikasjoner disse flyttingene har for institusjonsungdommen, er problemstillingen formulert som følger:

Blir institusjonsungdom negativt påvirket av hyppige og gjentatte flyttinger innad i barnevernet? Hvorfor, og hva kan gjøres for å tilrettelegge for en mer stabil og positiv utvikling?

1.2 Utdyping av problemstilling

Denne oppgaven vil altså undersøke hvorfor flyttinger skjer og hvilken påvirkning dette har på ungdom. I tillegg vil det drøftes hvilke tiltak som kan iverksettes av Barnevernet for å forhindre flytting, i den grad det er skadelig for barnets utvikling. Dette vil gjøres ut fra både et systemperspektiv og et relasjonsperspektiv. Med relasjonsperspektiv menes hva som kan gjøres med relasjonen og samarbeidet mellom både ungdom og saksbehandlere og ungdom og behandlere/miljøterapeuter på institusjon. Med et systemperspektiv på flytting menes blant annet institusjonsdrift, økonomiske midler, politikk, bemanning og fagmiljø. Oppgavens hovedfokus vil være på institusjonsplasseringer, da gjentatte replaseringer ser ut til å være et mer omfattende problem her enn ved andre vedtak (Angel & Blekesaune, 2014; Christiansen & Havik, 2009).

Forskning viser at at flere barn utvikler omfattende atferdsproblemer i løpet av tiden de er under offentlig omsorg (Angel & Blekesaune, 2014; Christiansen & Havik, 2009).

Atferdsproblemer blir beskrevet som et kjennetegn hos ungdommer som har hatt mange plasseringer i barnevernet. Mye av oppgaven vil derfor omfatte hvordan en møter disse ungdommene.

1.3 Avgrensing av problemstilling

Det er viktig å presisere at de færreste barn blir plassert på institusjon ved første møte med offentlig omsorg. Veien dit har som regel vært lang og preget av flere planlagte og akutte plasseringer ved ulike beredskapshjem, fosterhjem, akuttinstitusjoner og langtidsinstitusjoner (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020; Christiansen & Havik, 2009). For å finne ut hvorfor flyttingene skjer vil oppgaven ikke utelukke flyttinger fra fosterhjem og andre typer plasseringer i kartleggingen av problemet. Oppgavens hovedfokus vil likevel være flytting mellom institusjoner, og sammenbrudd i fosterhjem og beredskapshjem vil derfor kun redegjøres for i en større sammenheng.

Oppgaven vil som nevnt tildels omhandle ungdommer med atferdsproblem. Forskning på området forteller oss at risikoen for sammenbrudd i plasseringer, og dermed flere flyttinger, øker hvis barnet har atferdsproblemer (Christiansen & Havik, 2009). Denne oppgaven vil ikke fokusere på selve behandlingen av disse atferdsproblemene, men heller hvordan en kan «komme i posisjon» til å gi hjelp. Det vil også undersøkes om eskalerende utvikling av atferdsproblem kan være en konsekvens så vel som en årsak til de gjentatte flyttingene. Videre vil det stilles spørsmål ved om systemet vi har i dag er i stand til å ivareta barn og unge med komplekse og omfattende atferdsuttrykk.

1.4 Formål

Hensikten med oppgaven er å finne ut om barn og unges utvikling blir påvirket av gjentatte flyttinger mellom institusjoner og andre tiltak, og i så fall, hvordan, og til hvilken grad. Det er også et mål å finne ut hva som kan gjøres for at flyttinger skjer i mindre grad og, dersom flyttingen er nødvendig, skjer på en mindre skadelig måte. Dette vil jeg forsøke å gjøre ved å

samle relevant litteratur, teori og forskning om temaet, for å så drøfte informasjonen i siste del av oppgaven.

Det finnes begrenset med forskning på flyttinger mellom institusjoner. Forskning på institusjoner har generelt sett vært minimal (Storø, Bunkholdt, & Larsen, 2010). En finner derimot betydelig mer forskning på utilsiktede flyttinger fra fosterhjem (Backe-Hansen, Christiansen & Havik, 2013), en tematikk som ser ut til å være prioritert både i Norge og internasjonalt. Dette kan ha mye å gjøre med at fosterhjem er det foretrukne plasseringstiltaket og brukt i mye større grad enn institusjon. Ved utgangen av 2018 bodde hele 77% av det totale antallet plasserte barn i fosterhjem. I kontrast var bare 8% av barna plassert i institusjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir], 2019b). Det er derfor også rimelig at det finnes mindre forskning på flyttinger mellom institusjoner. Likevel tyder eksisterende forskning og rapporter på at ustabile plasseringer på institusjoner er et reelt problem (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020). Jeg ønsker derfor å kaste lys på institusjonsungdom som blir flyttet fra sted til sted, samt behovet for mer forskning på hvorfor dette er tilfellet.

Institusjonstilbudet har blitt bygget ned over flere år, som følge av en politisk satsing på mer familiebaserte tiltak i forbindelse med etableringen av det statlige barnevernet (Backe-Hansen, Bakketeig, Gautun & Grønningsæter, 2011; Storø et al., 2010). Jeg ønsker å stille spørsmål ved forsvarligheten av å bygge ned dette tilbudet.

1.5 Begrepsavklaringer og definisjoner

I denne delen vil det gjøres rede for betydningen ulike begreper har i oppgaven. Begreper som ikke er forklart her, vil redegjøres for der de gjør seg gjeldende.

Flyttinger: I denne oppgaven vil ordet «flyttinger» i all hovedsak bli brukt til å betegne en endring av bosted innad i barnevernet. Flyttingen fra hjemmet til et plasseringsvedtak i barnevernet, eller omvendt, vil derfor ikke regnes med, med mindre dette presiseres.

Relasjon: En relasjon er i denne oppgaven en forbindelse eller et forhold mellom to eller flere mennesker. En kan ha både gode og dårlige relasjoner. Å bygge en relasjon betyr å bli kjent med hverandre.

Atferdsproblemer/atferdsvansker: I denne oppgaven vil atferdsproblem/atferdsvansker betegne all atferd som oppfattes som «problematiske» og i strid med samfunnets normer og regler (Svartdal, 2016).

1.6.1 Litteraturstudie som metode

For å besvare problemstillingen er det kun tatt i bruk eksisterende litteratur. Det meste av litteraturen er innhentet etter omfattende søk i forskjellige databaser. Deretter er søkeresultatet gjennomgått, og det er foretatt en kritisk utvelgelse av relevant litteratur. Det er tatt i bruk inklusjons- og eksklusjonskriterier, noe som vil si at søket begrenses og visse kvalifikasjoner pålegges litteraturen. Noe informasjon og statistikk er også innhentet fra forskjellige nettsider, som for eksempel nettstedet til Statistisk sentralbyrå, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, og lovdata.no. Deler av litteraturen er funnet gjennom sekundærkilder. Sekundærkilder er litteratur som refererer til en annen kilde, som dermed blir primærkilden, eller opprinnelsen, til et gitt utsagn.

Databasene som er brukt til innhenting av litteratur er Google scholar, Oria, Idunn, og Sociological Abstracts. For å utføre et mest mulig systematisk søk er det tatt i bruk tilnærmet like søkeord i alle databasene. Søkeordene tatt i bruk er: «flytting», «institusjoner», «ungdom» og «atferd». Søkene er også avgrenset etter årstall og hvorvidt litteraturen er fagfellevurdert eller ikke. At litteraturen er fagfellevurdert vil si at andre forskere eller fagfolk har vurdert og godkjent materialet før publikasjon (Svartdal, 2020). Det er med dette forsøkt å ekskludere gammel litteratur som ikke er fagfellevurdert, og inkludere nyere litteratur som er godkjent av andre forskere eller fagfolk, herav inklusjons- og eksklusjonskriteriene.

1.6.2 Feilkilder

Ved litteraturstudie, som ved andre metoder, er det muligheter for feilkilder. Ved en litteraturstudie er det nødvendig å se gjennom store mengder litteratur, for å så velge seg ut et begrenset antall. Selve utvelgelsesprosessen kan bli påvirket av egne meninger om tema. Det vil si at en fort kan komme til å velge litteratur som bekrefter ens teorier, og samtidig se bort fra litteratur som motsier egne forutsetninger. Det er viktig å være klar over denne tendensen.

Å være bevisst på egne forutantakelser og meninger kan være med på å motvirke dette. Det å være systematisk i søkeprosessen kan også bidra til mindre rom for tilfeldigheter og feilkilder. Derfor har jeg i arbeidet med denne oppgaven benyttet prosessen for litteratursøk beskrevet i avsnitt 1.6.1.

Selve inklusjon- og eksklusjonskriteriene kan også være mulige feilkilder. For eksempel kan en ekskludere relevant og anerkjent forskning ved å sette en grense ved for nylige årstall. Feil bruk av søkeord kan gi samme konsekvenser. En kan til en viss grad kompensere for dette ved å undersøke hvilke kilder nyere litteratur har støttet seg på. Jo mer forskning det finnes på et område, desto strengere kan en bli med sine kriterier. Dersom litteraturen er noe begrenset på området, hvilket er tilfellet i denne oppgaven, bør en senke kriteriene slik at en fortsatt har et bredt utvalg av både litteratur og forskning (Dalland, 2015, s. 73). Det er verdt å poengtere at dette kan bli en mulig feilkilde. Selv om eldre forskning ikke nødvendigvis betyr dårligere kvalitet, er det viktig at forskningen er dagsaktuell og belyser forhold i nåtidens samfunn.

1.7 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven vil etter innledningen i hovedsak bestå av tre deler: teori, forskning og litteratur, og drøfting. I teoridelen vil det redegjøres for relevante teorier som senere vil anvendes i drøftingsdelen. Deretter vil forskning og annen litteratur presenteres.

Innledningsvis i denne delen vil systemer og prosesser ved flyttinger i barnevernet beskrives. Videre vil det gjøres rede for hva ulike artikler, rapporter og annen litteratur sier om hyppige flyttinger i barnevernet, og hvordan dette kan påvirke ungdommens utvikling.

I siste del av oppgaven vil teori, litteratur og forskning drøftes opp mot hverandre. Her vil årsaker til, og konsekvenser av, gjentatte flyttinger drøftes og knyttes opp mot ungdoms utvikling. Det vil bli forsøkt å peke på faktorer som skaper unødige flyttinger, og hvilke tiltak som kan iverksettes for å unngå dem.

2.1 Teorier

For å kunne drøfte forskning og annen litteratur vil det være nødvendig med relevant teori. Den utvalgte teorien for denne oppgaven vil redegjøres for i dette kapittelet. Teoriens hovedelementer beskrives kort, mens elementer som har betydning for oppgavens videre oppbygging vil bli vektlagt i større grad. De utvalgte teoriene er velkjente og etablerte teorier innenfor psykologien.

2.3 Faser i den sosiale utviklingen

Eriksons psykososiale faser, bedre kjent som «Eriksons 8 aldre», er en teori om fasene i menneskers sosiale utvikling. Eriksons teori går ut på at hver fase har et utfall som har betydning for den videre utviklingen til mennesket. Hver fase karakteriseres av en krise, hvor utfallet kan være enten positivt eller negativt for utviklingen av personligheten. Under kommer en oversikt over de ulike fasene (Binder & Høstmark Nielsen, 2017, s. 102; Håkonsen, 2015, s. 58):

- 0-1 ½ år: Tillit versus Mistillit
- 1 ½-3 år: Autonomi versus skam og tvil
- 3-5 år: Initiativ versus skyldfølelse
- 5 år-pubertet: Arbeidsevne versus mindreverdsfølelse
- Ungdom: Identitet versus rolleforvirring
- Tidlig voksen: Intimitet versus isolasjon
- Voksen: Skapelse versus stagnasjon
- Alderdom: Integritet versus fortvilelse og desperasjon

Kun de fasene som er relevante for oppgavens tema og problemstilling vil beskrives.

Krisen som oppstår i ungdomsfasen er «identitet versus forvirring». Denne fasen handler om å finne seg selv og sin voksne identitet (Håkonsen, 2015, s. 59). Med identitet mener en ofte selvbilde og selvoppfatning. «Å finne sin identitet vil si å danne et selvbilde man føler man kan akseptere og leve opp til, og så etablere en livsstil som svarer til dette bildet» (Store norske leksikon, 2020). Før denne fasen er identitet gjerne nært tilknyttet ens foreldre. Det er vanlig å strebe etter å finne en identitet som er atskilt fra sine foreldrene i denne fasen. Særlig

sosial identitet utvikles i denne perioden, og behovet for tilhørighet i sosial relasjon er stor. Ettersom avhengigheten til familien avtar, vil en søke tilhørighet i andre grupper, som for eksempel i vennegjenger eller sports- og fritidsklubber. Selv om de løsriver seg, er det vanlig at ungdommens atferd veksler mellom selvsikkerhet i en situasjon til avhengighet av foreldrene i en annen (Håkonsen, 2015, s. 59).

Overgangen fra barn til ungdom fører med seg en del nye forventninger. Det er en vesentlig del av identitetsbyggingen å forene barndommens opplevelser og erfaringer med disse forventningene (Binder & Høstmark Nielsen, 2017, s. 102). «Identitet henger sammen med opplevelse av sammenheng, *kontinuitet*, mellom barndom, ungdom og voksentilværelse» (Håkonsen, 2015, s. 59). Det er viktig at en opplever en indre kontinuitet, men også at miljøet rundt er stabilt. Dersom ungdommen ikke mestrer denne fasen, vil vedkommende oppleve stor usikkerhet og rolleforvirring (Binder & Høstmark Nielsen, 2017, s. 102).

Erik Eriksons teori er relevant for problemstillingen fordi den omhandler ungdoms utvikling og forutsetninger for denne. Teorien kan belyse hva som skjer i utviklingen av personligheten og hva som skal til for optimal utvikling. Da problemstillingen omhandler ungdoms utvikling i et skiftende nærmiljø på grunn av flyttinger, er det viktig å ha utviklingsteori i grunn.

2.2 Behovspyramiden

Maslows Behovspyramide illustrerer ulike behov i menneskers tilværelse, fra grunnleggende til mer komplekse behov. Selve teorien går ut på at en først må tilfredsstille de grunnleggende behovene, før en kan tilfredsstille andre og mer komplekse behov. Pyramiden symboliserer et hierarki, hvor en beveger seg fra bunnen og de mest grunnleggende behovene, til toppen med de mest komplekse behovene. Maslow hevder at mennesket streber etter utvikling og vekst, og at når et grunnleggende behov er møtt, vil en forsøke å nå det neste i pyramiden. Fra bunnen vil pyramiden rangeres slik (Håkonsen, 2015, s. 91; Mørch, 2019) :

- Fysiologiske behov, som for eksempel mat og drikke
- Trygghetsbehov, som for eksempel stabilitet og beskyttelse
- Sosiale behov, som for eksempel tilhørighet og bekreftelse
- Behov for selvaktelse, som kan være behovet for respekt både fra andre og for seg selv

- Behov for selvrealisering, som kan være å søke utfordringer eller videreutvikle sine evner og anlegg

«I et trygt og støttende miljø vil vi bevege oss oppover i behovshierarkiet» (Håkonsen, 2015, s. 90). Dersom dette ikke er tilfellet, kan en risikere at behov høyere opp ikke blir tilfredsstilt. Behovene i pyramiden omfatter både fysiologiske og psykologiske behov. Et behov kan være noe en trenger enten for å overleve, fungere på sikt, eller for å oppleve trivsel og velbefinnende (Store norske leksikon, 2018). Mange fagfolk ser på Maslows behovspyramide som en «objektiv og universell sannhet om menneskenaturen» (Reichelt & Sundet, 2017, s. 326). Det er verdt å nevne at dette har blitt møtt med kritikk i senere tid. Kritikken innebærer at behovene beskrevet i hierarkiet ikke er universelle og kun bør brukes om det vestlige moderne samfunnet (Reichelt & Sundset, 2017, s. 326). Ettersom denne oppgavens problemstilling utforsker ungdommer som flyttes ofte i barnevernet i Norge, er det rimelig å hevde at behovshierarkiet er en passende modell her.

Denne teorien er relevant for oppgaven fordi den kan si noe generelt om menneskers behov. Disse vil også gjelde for ungdommer som bor på institusjon. Behovet for trygghet og det sosiale behov er spesielt relevant for ungdommer som opplever mye endring av nærmiljø grunnet gjentatte flyttinger.

2.4 Utviklingsøkologiske systemer

Bronfenbrenners teori om utviklingsøkologiske systemer bygger på en forståelse av hvordan miljøer rundt individet påvirker dets indre utvikling. Teorien utforsker hvordan menneskers utvikling blir påvirket av systemer og miljøer rundt en, og samspillet mellom disse systemene. Denne teorien blir ofte brukt som et kart til å utforske forhold som kan være av betydning for andre utviklingsteorier. I denne oppgaven vil det gjøres rede for teorien med dette formålet. Teorien omfatter fire systemer: mikro-, meso-, ekso- og makrosystemet (Gulbrandsen, 2017, s. 52).

Mikrosystemet omfatter personer eller grupper som er i direkte kontakt med individet. Hjemmet og skolen fremstår ofte som de viktigste i et barns mikrosystem, selv om dette kan endre seg underveis i oppveksten. Dette systemet har direkte innvirkning på individets

utvikling, samtidig som individet også har påvirkningskraft på systemet det vandrer i (Gulbrandsen, 2017, s. 55).

Det neste systemet kalles mesosystemet, og omhandler samspillet mellom to eller flere miljøer individet deltar aktivt i (Gulbrandsen, 2017, s. 59). Med andre ord omfatter dette systemet selve forbindelsen mellom ulike mikrosystem. Dette kan blant annet være forbindelser mellom individets skole, hjem og venner. En forelder kan for eksempel ha kontakt med vennegjengen til individet. Da er det dannet en forbindelse mellom to mikrosystemer, hjem og venner, og helheten vil være et mesosystem.

Eksosystemet omfatter i likhet med mesosystemet forbindelser mellom to eller flere miljøer som påvirker individet. Forskjellen er at individet ikke deltar i minst ett av miljøene, men at dette miljøet fortsatt påvirker fokuspersoen indirekte (Gulbrandsen, 2017, s. 60). Et vanlig eksempel her er foreldres yrkesliv og hvordan dette indirekte påvirker deres barn.

Det fjerde og siste systemet i modellen kalles makrosystemet. Dette systemet omfatter normer, regler og overenstemmelser en finner på kultur- og subkultur-nivå, samt i trossystemer/ideologier (Gulbrandsen, 2017, s. 63). Kultur og normer vil påvirke samspill på alle plan i modellen, også mikrosystemet og individet selv.

Denne teorien er relevant for oppgaven fordi den forklarer hvordan de ulike miljøene rundt et individ kan ha påvirkning på dets utvikling. Modellen blir av mange ansett «som særlig egnet som en samlende forståelse av hva som er vesentlige faktorer og dynamikk i barn og ungdoms utvikling» (Christiansen, Heggem Kojan & Iversen, 2016, s. 114).

3.1 Litteratur og forskning

I denne delen vil det gjøres rede for forskning og annen litteratur som er relevant for oppgavens tema og problemstilling. Mange av funnene som presenteres her kommer i hovedsak fra to kilder: Angel og Blekesaunes (2014) rapport *Flyttinger i barnevernet- Risikofaktorer, erfaringer og forklaringer* og Barneombudets (2020) rapport «*De tror vi er shitkids*» - Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjoner. Denne litteraturen blir supplert av andre forskningsartikler, rapporter og tidsskriftsartikler.

3.2 Systemer og prosesser ved flytting i regi av barnevernet

For å kunne si noe om hvilke påvirkninger flyttinger kan ha på barn og unge, må en vite noe om hvordan plasseringen planlegges, vedtas og gjennomføres. En må vite noe om rammer og prosesser som må følges, samt ha bakgrunnskunnskap om hvordan lovverket hjemler plasseringer utenfor hjemmet. Her vil det gjøres rede for den kommunale barneverntjenestens og det statlige barnevernets rolle i plasseringer utenfor hjemmet. Videre vil det kort gjøres rede for ulike typer plasseringer og institusjoner.

3.2.1 Barnevernet som bakkebyråkrati

Enhver kommune skal ha en barneverntjeneste som utøver barnevernloven og følger opp utsatte barn og familier (Bufdir, 2020b). Den kommunale barneverntjenesten har ansvaret for å gå gjennom bekymringsmeldinger og igangsette en undersøkelse dersom det er grunn til å anta at barnet har behov for hjelp (Barnevernloven, 1992, §4-3). Dersom undersøkelsen viser at barnet har behov for hjelp, vil barneverntjenesten vurdere hvilket vedtak de skal treffe. Barneverntjenesten kan treffe vedtak om frivillige hjelpetiltak i hjemmet, frivillige plasseringer, og akutt plasseringer. Barneverntjenesten kan også forberede sak til fylkesnemnda om omsorgsovertakelse og tvangsplassering i behandlingsinstitusjon. Den kommunale barneverntjenesten har også ansvaret for oppfølging av plasserte barn og godkjenning av fosterhjem (Bufdir, 2020b).

Den kommunale barneverntjenesten har altså ansvar innenfor både saksbehandlingen og kontakten og oppfølgingen av selve barnet. Yrkesutøverne i den kommunale barneverntjenesten blir i flere sammenhenger beskrevet som «bakkebyråkrater» (Larsen

Damsgaard & Eide, 2012). En bakkebyråkrat kan beskrives som velferdsstatens utøvende hånd, som også kommer ansikt til ansikt med brukeren. Dette innebærer at yrkesutøveren må ha kunnskap om både forvaltning og relasjonsarbeid (Christiansen & Heggem Kojan, 2016, s. 30).

3.2.2 Statens rolle

Bufetat, eller barne-, ungdoms- og familieetaten, er det statlige barnevernet i Norge. Det er organisert i fem regioner som har ansvar for etablering og drifting av statens barnevernsinstitusjoner. Etaten har også ansvar for å godkjenne institusjoner drevet av kommunen eller private aktører, samt å «bistå barneverntjenesten i kommunene med plassering av barn utenfor hjemmet» (Bufdir, 2020b). Dette vil si at Bufetat skal fungere som rådgiver til den kommunale barneverntjenesten i saker der barn og unge må plasseres utenfor hjemmet. Oslo kommune har særegne regler som det ikke vil gå nærmere inn på (Barneombudet, 2020; Bufdir, 2020b).

Det statlige barnevernet har også en sentral barnevernmyndighet og et fagdirektorat. Dette er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, eller Bufdir. Dette direktoratet har ansvar for blant annet lovtolkning, faglig oppdatering og bestilling og formidling av forskning (Bufdir, 2020b).

3.2.3 Plassering i institusjon

Plasseringsvedtakene hjemles i forskjellige paragrafer i barnevernloven, og har betydning for hvor barnet flyttes. Barneverntjenesten kan bestemme om et barn skal flytte til et fosterhjem, en institusjon eller en egen bolig med oppfølging. Av disse er fosterhjemmet det mest brukte plasseringstiltaket (Bufdir, 2019b). Fosterhjemmet er også det plasseringstiltaket som har vært foretrukket av det statlige barnevernets direktorat siden opprettelsen av det statlige barnevern (Backe-Hansen et al., 2011). Mange mener likevel at institusjonstilbudet er en nødvendighet som ikke kan bygges ned eller erstattes av fosterhjem (Backe-Hansen et al., 2011; Storø et al., 2010).

Kvalitetssikring

Det finnes forskjellige typer institusjoner, akkurat som det finnes forskjellige typer fosterhjem og andre typer plasseringer. Institusjoner kan være statlig drevet, drevet av kommunen, eller drevet av private aktører og ideelle organisasjoner. Felles for alle er at de skal godkjennes og kvalitetssikres av Bufetat. Kravene til kvalitet er de samme uansett eierskap. Dette er Bufdirs forsvarlighetskrav til institusjoner, hentet fra deres nettside:

Bufetat har ansvar for etablering og drift av barneverninstitusjoner, og skal legge til rette for at barn og unge som bor på institusjonen får best mulig forsvarlig omsorg og behandling. Institusjonen har ansvar for å dekke barns grunnleggende behov den tiden de bor der. Den skal gi barn vern, beskyttelse, tydelige rammer for å sikre trygghet og god utvikling. Den skal gi stabil og god voksenkontakt, følge opp skole, opplæringstilbud og fritidsaktiviteter, gi opplevelse av mestring og bli sett og hørt og lære barna respekt og toleranse. Videre skal de være aktive pådrivere for å sikre at barnet får de tjenestene de har krav på etter annet lovverk. Barnets beste skal ligge til grunn for utøvelsen av omsorgen. Målet er å gi omsorg og hjelp som kan bidra til utvikling og varige, positive endringer i barnets liv. (Bufdir, 2019a).

Bufetat etablerte et «kvalitetsutviklingsprogram» etter en rapport i 2010 som omhandlet kvalitet i barneverninstitusjoner (Bunkholdt & Kvaran, 2018, s. 349). En av rapportens anbefalinger, som ble fulgt opp i dette kvalitetsutviklingsprogrammet, var differensiering av institusjoner rettet mot ulike målgrupper. Begrunnelsen for dette var å unngå å plassere ungdommer med forskjellige behov og problemer i samme institusjon, ettersom dette kunne føre til et dårligere tilbud og negativ læring. Institusjonene er differensiert mot følgende målgrupper (Bunkholdt & Kvaran, 2018, s. 349);

- Akuttplasseringer
- Ungdom uten alvorlig rusproblematikk eller atferdsproblemer
- Ungdommer med alvorlige atferdsproblemer med lav risiko
- Ungdommer med alvorlige atferdsproblemer med høy risiko
- Ungdommer med alvorlig rusproblematikk

Typer institusjoner og plasseringer

De fleste institusjonstilbudene er rettet mot ungdom (12-18 år), men det finnes også noen institusjoner for barn som er yngre. Det finnes både akuttinstitusjoner og institusjoner som er

ment for mer langvarige opphold (Bufdir, 2020a). Videre skilles det også på institusjoner rettet mot omsorg og institusjoner rettet mot atferd. På omsorgsinstitusjoner plasseres barn eller unge uten alvorlig rusproblematikk eller alvorlige atferdsproblemer.

Barn og unge med atferdsproblemer plasseres ofte på behandlingsinstitusjoner. Valg av type behandlingsinstitusjon eller avdeling gjøres etter en vurdering av hvilken målgruppe barnet tilhører, som vist over. Atferdsplasseringer omfatter målgruppene «alvorlige rusproblemer», «atferdsvansker med lav risiko», og «atferdsvansker med høy risiko» (Bunkholdt & Kvaran, 2018, s. 352).

3.3 Antall flyttinger i barnevernet

Angel og Blekesaune (2014) fant i sine forløpsanalyser av Oda-registeret i barne-, ungdoms- og familiedirektoratet at antall flyttinger per plassering i barnevernet økte fra 10% i år 2000, til 16-17% i 2006 (Oslo og Trondheim kommune er ikke del av registerdata). Samme analyse viser at institusjonsplasseringer stort sett er mindre stabile enn fosterhjems plasseringer.

Christiansen og Havik (2009) presenterer funn som stemmer overens med sistnevnte. Denne artikkelen går mer inn på hvor mye hvert enkelt barn flytter i løpet av flere år i barnevernet. Dette er funn som bygger på data fra et samarbeidsprosjekt mellom NOVA og barnevernets utviklingscenter på Vestlandet: «Barn som plasseres utenfor hjemmet – risiko og utvikling», eller «Plasseringsprosjektet». Prosjektet fulgte om lag 100 barn over flere år i barnevernet. Etter syv til åtte år i barnevernet hadde barna i dette prosjektet flyttet i snitt 3,5 ganger, inkludert flyttingen fra foreldrene. 24% av barna hadde 5 til 12 flyttinger i løpet av prosjektet (Christiansen & Havik, 2009).

En rapport fra Barneombudet (2020) peker på flere problemer som omhandler ungdom som bor på institusjon. Her pekes det blant annet på at graden av flyttinger mellom ulike institusjoner er bekymringsverdig. Rapporten har eksempler på ungdom som har flyttet 15-16 ganger i løpet av få år. Ifølge rapporten bærer flyttingene preg av mer og mer omfattende tiltak, gjerne fra fosterhjem til institusjon, fra omsorgsinstitusjon til behandlingsinstitusjon, og fra frivillig plassering til tvang. Et eksempel på et typisk plasseringsforløp kan ifølge rapporten være slik:

1. Hjelpetiltak i hjemmet.
2. Omsorgsovertakelse etter sak i fylkesnemnda og barnet flytter i fosterhjem.
3. Plassering på akuttinstitusjon som følge av sammenbrudd i fosterhjemmet.
4. Barnet flytter til et nytt fosterhjem.
5. Plassering på omsorgsinstitusjon etter sammenbrudd i det nye fosterhjemmet.
6. Akutt-plassering på behandling sinstitusjon etter flere alvorlige hendelser på omsorgsinstitusjonen.
7. Ny akutt-plassering etter en ny hendelse.
8. Barnet blir plassert på tvang i en behandling sinstitusjon etter sak i fylkesnemnda.

3.5 Hvorfor skjer flyttingene?

Det finnes lite forskning som kan gi oss bastante og konkrete svar på hvorfor flyttingene innad i barnevernet finner sted. Noe av grunnen til dette er at tematikken ofte preges av subjektive meninger og vinklinger fra både barnevernet og barnet sin side. For å få et mest mulig «riktig» svar på dette må en ta utgangspunkt i dokumenterte, objektive tendenser og kjennetegn, samt gjøre rede for, og ta i betraktning, synspunktene til barnevernet og ungdommen selv.

3.5.1 Kjennetegn ved ustabile plasseringer

Christiansen og Havik (2009) kommenterer flere forhold som kan tenkes å påvirke stabiliteten ved plasseringer i barnevernet. Et av disse forholdene er barnets alder. Mye forskning peker på at risiko for ustabile forløp øker i takt med barnets alder. Forløpsanalyser viser at i perioden 2000 til 2013 var 62% av alle barna som ble flyttet innad i barnevernet tenåringer (Angel & Blekesaune, 2014). Videre finner Angel og Blekesaune (2014) at et høyt antall plasseringer øker risikoen for ytterligere plasseringer. Christiansen og Havik (2009) fant i «Plasseringsprosjektet» at det var sammenheng mellom stabilitet i et plasseringsforløp og antallet ganger saken ble behandlet i fylkesnemnda eller domstol. Jo høyere antall ganger en sak ble behandlet, jo mer ustabile ble disse plasseringsforløpene. Et annet kjent forhold som har vist en korrelasjon med stabiliteten i plasseringene er atferdsproblemer (Angel og Blekesaune, 2014; Backe-Hansen, Havik & Egelund, 2010).

3.5.2 Ungdommens perspektiv

Flere ungdommer som hadde vært plassert opptil 6 ganger i barnevernet, fortalte om egne atferdsvansker i intervjuene til Angel og Blekesaune (2014). Ungdommene fortalte om episoder der de hadde ruset seg, rømt og utagert, og at dette som regel resulterte i nye flyttinger og plasseringer. Samtidig fortalte de at de utagerte bevisst dersom de ikke følte seg sett og hørt eller mislikte plasseringen. Det kom fram i intervjuene at de ofte følte seg ignorert eller oversett i saker som angikk deres liv. En ungdom uttrykte at en blir likegyldig etter så mange flyttinger. Dette gjorde at en i større grad «ga blaffen» og i mindre grad var opptatt av å oppføre seg bra.

Ved spørsmål om mulige årsaker til at flyttingene skjedde, svarte disse ungdommene at mangel på passende plasseringstiltak var den viktigste faktoren. Denne mangelen gjorde at de ble værende lenge i upassende eller midlertidige tiltak, uten å ha noen innsikt i hva som skulle skje videre. Her beskrev ungdommene en uro over å ikke kunne slå seg til ro, og en opplevelse av å ha livet satt på vent over lang tid. Ungdommene pekte også på manglende engasjement fra voksne, og mangel på muligheter til å involvere seg i egen sak, som årsaker. Ungdommene synes at det var spesielt vanskelig at andre i barnevernet visste mer om deres sak enn de selv gjorde, og savnet det å få mer informasjon og bli spurt om sine ønsker. Alle ungdommene var enige i at dersom de hadde fått være med på flere bestemmelser tidligere, ville dette kanskje ført til et annet utfall enn gjentatte replasseringer. At avgjørelser om flyttinger ble tatt uten dem førte til en maktesløshet og «gi blaffen-holdning» (Angel & Blekesaune, 2014).

Videre beskrev ungdommene mistrivsel som en stor faktor til hyppige flyttinger. I dette lå det at de ofte følte seg urettferdig behandlet og misforstått av de voksne i barneverntjenesten, på fosterhjemmet eller i institusjonen. Ungdommene trakk også fram sin egen atferd som grunnen til at de ble flyttet mye rundt. De poengterte dog at egne atferdsproblemer som regel hang tett sammen med sterk mistrivsel og en opplevelse av maktesløshet (Angel & Blekesaune, 2014).

Barneombudets rapport (2020), som omfatter «informasjon om minst 200 institusjonsopphold», belyser mange av de samme problemene. Her ble det intervjuet 39 ungdommer som bor, eller har bodd, i forskjellige institusjoner i løpet av oppveksten. Mange

av disse ungdommene pekte på at det var mye fokus på selve atferdsproblemet, men ikke det som lå bak. De opplevde at mange voksne snakket mye om alt ungdommene gjorde galt og la planer for at de skulle endre seg. Hva som lå bak atferden var det ikke like mange som var interessert i. Også her trekker ungdommene frem manglende medvirkning som et problematisk område, noe som igjen påvirket deres motivasjon.

Ungdommene i begge rapportene trakk fram mangel på stabilitet og kontinuitet fra barnevernets side som problematisk, både blant ansatte i institusjon og ansatte i barneverntjenesten (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020). I tillegg til mange voksne, må ungdommene også forholde seg til andre ungdommer som bor der. Disse ungdommene kan ofte være en kilde til samhold og vennskap, men også til konflikt og en utrygg tilværelse. Noen opplevde at de ble plassert sammen med andre som hadde større atferdsproblemer enn dem selv, og opplevde dette som svært skremmende eller en kilde til negativ læring (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020).

Ved snakk om saksbehandlere fra barneverntjenesten, mente ungdommene at det var helt avgjørende at en kjente hverandre for at saksbehandleren skulle kunne vite noe om hva som var best for ungdommen. Dette var også viktig for at ungdommen skulle kunne stole på saksbehandleren og avgjørelser han/hun tok i ungdommens liv (Angel & Blekesaune, 2014). En ungdom forklarer det slik: «Samarbeid er nøkkelen til å få tillit hos barn, og tillit betyr alt» (Barneombudet, 2020). Mange av ungdommene opplever flertallige bytter av saksbehandlere gjennom årene i barnevernet. Mange opplever også hjelpen de får som svært forskjellig. En del ungdommer forteller at det kan være vanskelig å komme i kontakt med saksbehandleren sin, at de ikke får svar på spørsmål, at det tar lang tid før ting blir gjort, eller at løfter ikke blir fulgt opp. Noen ungdommer trakk frem gjennomtrekk i barneverntjenesten som et problem: «folk slutter hele tiden» (Angel & Blekesaune, 2014). Flere ungdommer ga uttrykk for at denne utskiftningen og perifere kontakten med barneverntjenesten gjorde at de følte seg mindre verd, samt kunne medføre at ungdommen stolte mindre på beslutninger barneverntjenesten gjorde (Angel & Blekesaune, 2014).

3.5.3 Barnevernets perspektiv

Barnevernet møter mange utfordringer i sitt arbeid. Blant disse er det å opparbeide en relasjon og tillit til barn som i utgangspunktet kanskje er skeptiske til dem. Saksbehandlere som ble intervjuet i forbindelse med flyttinger i barnevernet mente at relasjonsbyggingen og oppbyggingen av tillit til barnet var vesentlig for å forhindre en utilsiktet flytting. Disse saksbehandlerne var opptatt av å skape en god relasjon, å stå i avvisning, å ta vare på foreldre, og å ta ungdommer med i planleggingen (Angel & Blekesaune, 2014). Likevel pekte saksbehandlerne på to forhold de ofte opplevde sto i veien for dette arbeidet, nemlig tilstrekkelig tid og ressurser. Det at de hadde ansvar for mange forskjellige barn og unge, i tillegg til oppfølging av forskjellige fosterhjem, foreldre og institusjoner, gjorde at de måtte prioritere og bruke mindre tid for å få til alt. Saksbehandlere opplever ofte at det er betydelig mangel på tid og ressurser. En saksbehandler beskriver det slik:

Jeg synes det er vanskelig (...) Hvis jeg bruker en halv time pr. telefon med fosterforeldre eller biologiske foreldre istedenfor fem minutter, får jeg mye mer ut av det. Jeg får en bedre relasjon, det avverger så mye (...) Jeg må velge å gjøre ting kort for å rekke ting. (Larsen Damsgaard & Eide, 2012).

Videre blir mangel på gode nok tiltak beskrevet som problematisk (Angel & Blekesaune, 2014). Herunder spesielt mangel på fosterhjem og institusjoner. Dette kunne gjøre at saksbehandlerne ikke hadde noe annet valg enn å plassere et barn på et tiltak som av ulike grunner ikke er optimalt. Dette blir også beskrevet i rapporten til Barneombudet (2020). Her forteller de ansatte i barneverntjenestene at de ofte har problemer med å finne riktig institusjonsplass, og at det ofte ikke er noen alternativer å velge mellom. Spesielt gjelder dette institusjonsplass til ungdom med sterke atferdsuttrykk. Dette er noe som ofte kan føre til at arbeidet med å finne riktig hjem blir tilfeldig (Barneombudet, 2020).

3.6 Konsekvenser av flyttingene

Konsekvensene av hyppige flyttinger kan være mange. Ifølge barneombudets rapport (2020) kan flere flyttinger gjøre at institusjonene eller saksbehandleren ikke kommer i posisjon til å hjelpe. Gjentatte flyttinger kan sørge for at ungdommen mister tillit til hjelpeapparatet (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet 2020). Hvordan flyttingen gjennomføres og graden av

informasjon formidlet før, under og etter, kan også påvirke belastningen ungdommen utsettes for, samt påvirke motivasjonen for å «lykkes» i den nye plasseringen (Barneombudet 2020).

En annen mer direkte konsekvens av flere flyttinger er at nødvendig og viktig informasjon om ungdommen kan gå tapt. På grunn av et snevert tilbud av institusjoner, kan barneverntjenesten ty til å «skrive om» barnet slik at det passer inn i vedtaket. «Det er vanskelig å skreddersy et tiltak til en ungdom, så da syr man heller litt på ungdommene i dokumentene» sier en ansatt i barneverntjenesten (Barneombudet, 2020). Når barneverntjenesten gjentatte ganger skreddersyr dokumentene til ungdommen grunnet flere flyttinger, kan dette føre til at viktig informasjon går tapt. Det kan også føre til at ungdommen havner på feil tiltak, hvor de voksne ikke har kunnskap eller midler til å hjelpe ungdommen (Barneombudet, 2020).

Hyppe flyttinger kan gjøre det vanskelig å skape trygghet og et stabilt miljø på institusjonen, både for de som flytter og de som bor der, ifølge Barneombudets rapport (2020). Ungdommene som bor på institusjon må ofte også forholde seg til mange forskjellige voksne som kommer og går i løpet av dagen. En ungdom sier det slik: «barnevernet vet ikke hvor mye det betyr å ha én stabil voksen, ikke hundre stykker. De vet ikke hvor ille det er å måtte flytte» (Barneombudet, 2020). Videre kommer det fram at ungdommene som har flyttet mye opplever dette som en stor belastning (Angel & Blekesaune, 2014).

Det å knytte nære relasjoner kan være sårbart for mange som har erfaring med å flytte mye. Mange har opplevd flere relasjonsbrudd, og vegrer seg for å knytte nye relasjoner ifølge Barneombudet (2020). Dette gjelder både innad i institusjonen og utenfor i nye nærmiljø. Mange ungdommer som bor på institusjon sliter med å finne venner, og de som flytter mye opplever gjentatte relasjonsbrudd. Noen ganger ønsker barneverntjenesten at ungdommen skal bryte kontakten med gamle nettverk dersom miljøet er preget av rus eller kriminalitet. I slike tilfeller er det viktig at nettverket erstattes med noe nytt. Det å bygge et nytt nettverk er dog lettere sagt enn gjort, og mange ungdommer lykkes ikke med dette (Barneombudet, 2020).

Ulseth (2016) viser til at vennskap er svært viktig for ungdom som bor i institusjon, og at venner ofte betraktes som de nærmeste personene i deres liv. I artikkelen intervjues mange ungdommer som hadde flere erfaringer med gjentatte flyttinger i oppveksten i forbindelse med plassering på institusjon. De fleste av disse ungdommene var preget av en skiftende tilværelse, og hadde liten erfaring med tilhørighet til et sted. Flere av disse ungdommene ga

uttrykk for at de heller valgte løse og vage forbindelser fremfor dype vennerelasjoner som kunne bli brutt når de på nytt måtte flytte. Ved å unngå å danne slike relasjoner kunne de beskytte seg mot gjentatte avskjeder og relasjonsbrudd.

Videre tyder undersøkelser på at personer som flytter mye i barndommen har større sjanse for å droppe ut av videregående, bli foreldre i tenårene, og få mindre lønn enn de som ikke flytter. Spesielt flyttinger i ungdomsalder utgjør risiko for dette (Syse, Telle & Tønnesen, 2016). En rapport som sammenligner barnevernsbarn med barn uten kontakt med barnevernet, gjør flere funn som tyder på at barnevernsbarn gjør det dårligere på samtlige områder senere i livet. Flere barnevernsbarn har lavere inntekt enn gjennomsnittsnivået, har ikke fullført videregående, og mottar mer sosial hjelp og arbeidsstønad (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen, & Hvinden, 2014).

4.1 Drøfting

Det er flere indikasjoner på at ungdom blir negativt påvirket av hyppige og gjentatte flyttinger i barnevernet. Forskning og analyser viser at flere barnevernsbarn har særdeles ustabile plasseringsforløp (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020; Christiansen & Havik, 2009). Forskningen og litteraturen på området peker på at gjentatte flyttinger kan bidra til både mistillit til barnevernet, vegring for å knytte nære relasjoner, og mangel på en følelse av tilhørighet.

I denne delen av oppgaven vil det drøftes ulike årsaker til, og konsekvenser av, flyttinger. Herunder hvordan gjentatte flyttinger påvirker ungdommens utvikling. Videre vil mulige løsninger på problemet drøftes. Med løsninger menes endringer som kan gjennomføres, både i systemet og i relasjonen mellom barnevernsarbeidere og ungdommen selv, for å tilrettelegge for en mer stabil og positiv utvikling for ungdommen. De ulike forslagene til løsninger vil være basert på slutninger trukket gjennom drøftingen av litteratur og teori på området.

4.2 Svikt av grunnleggende behov

For å undersøke om ungdoms utvikling kan bli påvirket av gjentatte flyttinger mellom institusjoner og andre tiltak, må forskningen på området drøftes opp mot relevant utviklingsteori. Maslows behovspyramide kan brukes for å forstå ungdommens grunnleggende behov. Ifølge behovspyramiden er menneskets mest grunnleggende behov de fysiologiske behov, etterfulgt av behovet for trygghet, og deretter sosiale behov (Håkonsen, 2015, s. 91, Mørch; 2019). I denne delen vil det drøftes hvorvidt gjentatte flyttinger kan forhindre at disse behovene blir møtt.

En kan argumentere for at behovet for trygghet, menneskets nest mest grunnleggende behov ifølge Maslow, ikke blir tilstrekkelig møtt under store deler av oppveksten til et barn som er utsatt for gjentatte flyttinger i barnevernet. Dette både på grunn av et skiftende nærmiljø og gjentatte relasjonsbrudd. En institusjon skal, ifølge Bufdir (2019a), fungere som barnets nærmeste, og har ansvaret for å dekke barnets grunnleggende behov. Når en ungdom flytter fra institusjon til institusjon, vil de som skal fungere som ens nærmeste være i stadig utskiftning. Samtidig kan det være vanskelig å skape et stabilt og trygt miljø på institusjoner

hvor ungdommer flytter mye, både for den som flyttes og for de som bor på institusjonen (Barneombudet, 2020). Stabilitet og beskyttelse er viktige faktorer for at et barn skal kunne oppleve trygghet ifølge Maslow (Håkonsen, 2015, s. 91; Mørch, 2019). En kan dermed hevde at barn med ustabile plasseringsforløp ikke opplever at det grunnleggende behovet for trygghet blir oppfylt.

Det er også grunnlag for å hevde at ungdommens sosiale behov oppfylles i mindre grad enn ellers ved ustabile plasseringsforløp. Med sosiale behov mener en gjerne behovet for tilhørighet og bekreftelse (Håkonsen, 2015, s. 91; Mørch, 2019). Når en flytter, kanskje over store geografiske områder, er det en selvfølge at hverdagen vil bli forandret. Det samme vil gjelde mange av de sosiale relasjonene en har. Institusjonsungdom som blir omplassert av barnevernet vil i tillegg miste den jevnlige kontakten med alle i sitt «hjem», både de voksne ansatte og de andre ungdommene som bor der. Det samholdet og den tilhørigheten en kanskje opplevde der, vil bli oppløst og erstattet med ukjente mennesker i en ny institusjon.

Ungdommer som har hatt et ustabil plasseringsforløp preget av gjentatte flyttinger har liten erfaring med tilhørighet til et sted. Ungdommene kommer fra en oppvekst preget av flere relasjonsbrudd ved hver nye plassering, både i institusjoner, fosterhjem og i nærmiljøet utenfor (Ulseth, 2016). Det kan være rimelig å hevde at ungdommens behov for tilhørighet ikke oppfylles i særlig stor grad som følge av denne mangelen på et fast hjem eller tilholdssted. Flere ungdommer opplever det som vanskelig å forholde seg til mange forskjellige voksne «omsorgspersoner» på institusjon. Det kan ta lang tid før en ungdom opplever tilhørighet til institusjonen og de mange ansatte. Gjentatte flyttinger kan altså resultere i at ungdom ikke får oppleve følelsen av å høre til der de bor, med de menneskene de bor med.

Tilhørighetsfølelse kan også komme av å tilhøre for eksempel en vennegjeng utenfor institusjonen. Institusjonsungdom betrakter ofte venner som sine nærmeste relasjoner (Ulseth, 2016). Dette kan være et resultat av fraværet av nære familiefigurer i ungdommens hverdag på institusjon. Det kan på en annen side til dels forklare av ungdommers naturlige løsrivelse fra foreldre og oppsøking av andre sosiale relasjoner, en tendens som er karakteristisk for tenårene. I ungdomstiden er behovet for tilhørighet i en sosial relasjon stor (Håkonsen, 2015, s. 59). Dette vil si at en ofte søker tilhørighet i andre grupper enn familien, som for eksempel i vennerelasjoner. Selv om nære vennerelasjoner kan ha større betydning for

institusjonsungdom, ser en, ifølge Barneombudet (2020), ofte at disse ungdommene sliter med å danne seg nye vennerelasjoner. Mange ungdommer som flytter mye mellom tiltak unngår å danne seg nære relasjoner, da dette medfører en risiko for vonde avskjeder når de igjen vil måtte flytte (Ulseth, 2016). Dersom en ungdom heller ikke får behovet for tilhørighet møtt i vennerelasjoner er det lite som tilsier at dette behovet blir møtt i stor nok grad.

En kan altså argumentere for at hverken behovet for trygghet eller det sosiale behovet, to av de mest grunnleggende behovene i Maslows behovspyramide, er oppfylt. Ifølge Maslow gjør dette det betydelig vanskeligere, om ikke umulig, å bevege seg videre oppover i pyramiden og få tilfredsstilt mer komplekse behov (Håkonsen, 2015, s. 90). Ettersom behovet for trygghet regnes som mer grunnleggende enn det sosiale behovet i behovspyramiden, kan en videre hevde at det vil være svært vanskelig for institusjonsungdom å oppfylle de sosiale behovene uten å først ha oppfylt trygghetsbehovene.

4.3 Flytting i et utviklingsøkologisk perspektiv

For ungdommer som flytter fra institusjon til institusjon er miljøet rundt i stadig endring. Her blir det naturlig å trekke inn Bronfenbrenners teori om utviklingsøkologiske systemer. Denne teorien sier noe om hvordan de ulike miljøene rundt et individ har påvirkning på dets utvikling. Individets mikrosystem vil omfatte alle personer eller grupper det kommer i direkte kontakt med. Bronfenbrenner hevder at det er dette systemet som har størst direkte innvirkning på individets utvikling (Gulbrandsen, 2017, s. 55). For en ungdom som bor på institusjon kan mikrosystemet bestå av for eksempel venner, skole, saksbehandler, en eventuell psykolog, samt alle som bor og jobber på selve institusjonen. Videre kan ungdommens mesosystem bestå av samspill mellom disse mikrosystemene, som for eksempel saksbehandleren og institusjonen. Denne samhandlingen vil også kunne påvirke selve ungdommen. Dette kan for eksempel være gjennom at institusjonen gir informasjon til saksbehandleren om hvordan det går med ungdommen, og at dette påvirker saksbehandlerens avgjørelser i ungdommens sak. Ifølge samme teori påvirkes også ungdommen, gjennom andre, av arenaer der den ikke deltar selv. Et eksempel på et slikt eksosystem kan være at institusjonens ansatte deltar på kurs og seminarer som påvirker hvordan de utfører arbeidet med ungdommen. Videre vil alle disse systemene være påvirket av samfunnets lover, regler, normer og ideologier i et makrosystem (Gulbrandsen, 2017, s. 63).

Disse systemene eksisterer i samspill med hverandre, og endringer vil derfor kunne ha ringvirkninger på flere nivå. Det er som nevnt likevel mikrosystemet som har den mest direkte innvirkningen på individets utvikling (Gulbrandsen, 2017, s. 55). Dersom store endringer skjer i ungdommens mikrosystem vil det kunne endre hele, eller store deler av, det utviklingsøkologiske systemet. En kan argumentere for at omfattende endringer her vil kunne ha betydelige virkninger på individets utvikling. Dersom en ungdom blir flyttet innenfor barnevernet vil mikrosystemet etter alt og dømme endre seg betraktelig. Dersom ungdommen i tillegg flytter langt unna vil endringene være enda større, da ungdommen ofte ikke kan fortsette på samme skole eller ferdes i samme nærmiljø. Gjentatte flyttinger kan sørge for at store endringer i ungdommens mikrosystem forekommer flere ganger. Det kan argumenteres for at et mikrosystem i stadig endring ikke vil skape et stabilt og trygt oppvekstmiljø, og dermed ikke vil være bra for ungdommens utvikling. Her kan en igjen trekke inn Maslows behovspyramide, som nevner trygghet og stabilitet som et grunnleggende behov. Saksbehandleren kan ofte være den eneste relasjonen ungdommen får med seg videre, og selv her opplever ungdom i barnevernet lite stabilitet ved at de stadig får nye saksbehandlere (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020; Christiansen & Havik, 2009).

4.4 Identitetens utvikling i et ustabilt plasseringsforløp

Ifølge Eriksons utviklingsteori om de psykososiale faser vil en utvikle mye av sin identitet i tenårene. Som nevnt er særlig behovet for tilhørighet i en sosial relasjon stort når man er i tenårene (Håkonsen, 2015, s. 59). Sosiale relasjoner vil derfor kunne ha stor betydning for identitetsutviklingen. Hvordan andre oppfatter oss, og hvordan vi oppfatter oss selv i samspill med andre, kan være med på å bygge selvbilde og selvoppfatning. Dersom man opplever mange brutte relasjoner og store endringer i sitt mikrosystem, vil dette kunne være et forstyrrende element i utviklingen av identiteten. En kan dermed hevde at et ustabilt plasseringsforløp i barnevernet kan føre til usikkerhet og rolleforvirring i ungdommens identitetskrise, som beskrevet i Eriksons teori.

Det kan også argumenteres for at ungdommens identitet blir mer direkte påvirket av å bli flyttet mye rundt. Det å aldri oppleve tilhørighet og å bli behandlet som en kasteball mellom flere tiltak, kan tenkes å påvirke selvbildet til ungdommen. Opplevelse av å være uønsket, og det å bli sett på som et problembarn, kan føre til usikkerhet og rolleforvirring, fordi en opplever at egen identitet ikke gjenspeiler hvordan en blir oppfattet av andre.

4.5 Atferdsproblemer: Årsak eller konsekvens?

Atferdsvansker blir pekt på som en risikofaktor for et ustabilt plasseringsforløp i barnevernet (Angel & Blekesaune 2014; Backe-Hansen et al., 2010). Mye tyder på at atferdsvansker hos ungdom kan være en konsekvens av gjentatte flyttinger, såvel som en årsak. Det er åpenbart en korrelasjon mellom atferdsvansker og flyttinger, og det kan være rimelig å hevde at det forekommer en gjensidig påvirkning. Ungdommer flyttes tilsynelatende mye på grunn av atferdsvanskene, enten som akutt plassering på grunn av en enkelthendelse, eller som en planlagt replassering etter eskalerende eller vedvarende atferdsvansker over en periode. De gjentatte flyttingene kan i tur resultere i en forverring av atferdsvanskene eller utvikling av nye atferdsproblemer. Mange ungdommer som blir flyttet mye forteller at de utagerer bevisst dersom de føler seg oversett eller misliker plasseringen. Videre uttrykker de at en stor andel avgjørelser tas over hodet på dem, særlig når det gjelder flyttinger. Flere av de som ble flyttet mye fortalte også hvordan dette gjorde at de til slutt «gav blaffen» og ikke lenger brydde seg om å oppføre seg riktig (Angel & Blekesaune, 2014).

4.6 Relasjonsbygging, tillit og medvirkning i barneverntjenesten

I intervjuene fra Angel og Blekesaunes rapport (2014) trekker både ungdommene og saksbehandlerne fram de samme faktorene ved spørsmål om hva som skulle til for å unngå mange flyttinger. Begge parter trakk frem betydningen av både god relasjon og tillit mellom ungdom og saksbehandler, samt ungdommenes medvirkning i egen sak. En slik enighet er verdt å merke seg. Likevel tyder ungdommenes uttalelser på at reell medvirkning skjer i altfor liten grad i saker der ungdom blir flyttet mange ganger (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020). Også relasjonen mellom saksbehandler og ungdom trekkes her frem som et problem, da ungdommene sjelden hadde en god relasjon til saksbehandlerne sine, og opplevde dem som perifere og fraværende. Ungdommene trakk i tillegg fram gjennomtrekk i barneverntjenesten som et problem, da de opplevde hyppig skifte av saksbehandlere fordi de sluttet i jobben sin (Angel & Blekesaune, 2014).

Selv om medvirkning og relasjon var noe alle saksbehandlerne vektla i sitt arbeid, peker de på noen forhold som ofte gjør dette idealet vanskelig å oppfylle. Mangelen på tid og ressurser

fremkom her som betydelig. For liten tid hindret dem i å skape gode nok relasjoner til både barn og foreldre (Angel og Blekesaune, 2014).

For liten tid til å bli kjent med ungdommen kan tenkes å føre til mindre medvirkning, og skape et dårligere grunnlag for tillit mellom saksbehandler og ungdom. En kan argumentere for at tillit til saksbehandleren er avgjørende for at ungdommen skal kunne stole på deres avgjørelser. Dette underbygges av rapportene til både Angel og Blekesaune (2014) og Barneombudet (2020). Videre kan en argumentere for at ungdommens tillit til sin saksbehandlers avgjørelser, spesielt ved flyttinger, kan være det som avgjør om plasseringen blir vellykket eller ikke. Dersom ungdommen ikke føler denne tilliten, kan det tenkes at han/hun er mer skeptisk til plasseringen og ikke har noen tro på at det vil fungere. Dette vil kunne føre til et dårlig utgangspunkt ved starten av et institusjonsopphold.

En kan på bakgrunn av dette hevde at nok tid for samspill mellom barnevern og ungdom kan være en avgjørende faktor for hvordan et plasseringsforløp i barnevernet utspiller seg. Tilstrekkelig tid ser også ut til å være et problem i barneverntjenesten, noe som kan medføre en for stor arbeidsmengde for hver enkelt saksbehandler. Det kan tenkes at en økt bemanning i barneverntjenesten vil bidra til å redusere dette problemet. Dette vil kunne øke mulighetene for å bruke tid på å bygge en god relasjon til ungdommen, noe som igjen vil kunne bidra til økt tillit og et bedre samarbeid.

Saksbehandleren fungerer som barneverntjenestens ansikt utad, en såkalt bakkebyråkrat, og vil være den ungdommen kommer i direkte kontakt med fra den offentlige forvaltning. For mange ungdommer kan derfor relasjonen til saksbehandler være synonymt med tilliten til barnevernet som institusjon. Mye tyder på at denne tilliten kan bli nedslitt hvis ungdommen opplever at det er lite rom for samarbeid eller medvirkning. Medvirkning ser ut til å være en avgjørende faktor for å bygge gode relasjoner med ungdommer. «Samarbeid er nøkkelen til å få tillit hos barn, og tillit betyr alt» Sier en ungdom (Barneombudet, 2020).

4.7 Mangel på institusjonstilbud

Mangel på ressurser i form av passende plasseringstiltak for ungdommen, er noe som kan gjøre det vanskelig å legge til rette for medvirkning. Mange ungdommer ble «skreddersydd» slik at de skulle passe inn i et tiltak (Barneombudet, 2020). At barneverntjenester tyr til å

«skreddersy» en ungdoms papirer for at de skal passe inn i en institusjon er urovekkende. Dette er åpenbart ikke ønsket praksis og vitner om et barnevern der plasseringsmulighetene er for få. Flere hevder at nedbyggingen av barnevernsinstitusjonene kan ha gått for langt (Storø et al., 2010; Backe-Hansen et al., 2011). Det kan argumenteres for at det å snu denne trenden er nødvendig for å unngå en uforsvarlig og uetisk praksis i barnevernet.

Flere ungdommer forteller om hvordan det er å bli plassert sammen med andre som har ulike og større atferdsproblemer enn dem selv (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020). Mye tyder på at det å plassere barn med forskjellige behov og uttrykk på samme institusjon ikke vil være bra for dem. Flere beskrev slike plasseringer som både skremmende og en kilde til negativ læring (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020). En kan argumentere for at behovene til disse ungdommene er så forskjellige at én og samme institusjon neppe vil klare å møte alle på en god måte. På bakgrunn av dette kan det være rimelig å hevde at det eksisterer et behov for et mer spisset og differensiert institusjonstilbud. Rett nok har det siden Bufetat opprettet et «kvalitetsutviklingsprogram» i 2010 oppstått en større differensiering av målgrupper ved institusjonsplasseringer (Bunkholdt & Kvaran, 2018, s. 349). På tross av at dette kan være et skritt i riktig retning, tyder mye på at ungdom med forskjellige behov og atferd fortsatt plasseres sammen (Barneombudet, 2020). Det eksisterer dermed et rimelig grunnlag for å hevde at differensieringen enda ikke strekker til. En evaluering og videreutvikling på området vil derfor kunne være fornuftig.

Mye kan tyde på at dagens institusjonstilbud ikke klarer å ivareta ungdommen i tilstrekkelig grad. Flere institusjonsungdommer har uttrykt at de føler de ansatte på institusjonen ikke virker interesserte i hva som ligger bak atferdsproblemene deres (Barneombudet, 2020). Ulike kilder peker på atferdsvansker som en risikofaktor for hyppige og gjentatte flyttinger (Angel & Blekesaune, 2014; Backe-Hansen et al., 2010). Det at ansatte ikke lykkes i å løse opp i ungdommens atferdsproblemer tyder på at institusjonene ikke er tilstrekkelig rustet til å håndtere problemene. At atferdsvanskene igjen kan resultere i flyttinger tyder på at løsningen i barnevernet ofte blir å sende ungdommene videre til en ny institusjon og se om denne lykkes bedre. Ettersom flyttingene er gjentatte er det rimelig å anta at den nye institusjonen i mange tilfeller heller ikke lykkes. På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at fagnivået i institusjonene med fordel kan heves, spesielt når det kommer til behandling og forståelse av atferdsproblemer.

4.8 Politisk-økonomisk innflytelse

En kan argumentere for at en oppvekst preget av mange flyttinger mellom tiltak og stadig utbytting av saksbehandler, vil kunne føre til at ungdommen føler seg uønsket. I lys av nedbyggingen av institusjonstilbudene kan en stille seg spørsmålet om denne oppfatningen stemmer. En slik politikk, hvor et tilbud blir nedprioritert til fordel for et annet, kan si noe om hvordan samfunnet verdsetter de barna tilbudet treffer. Nedprioriteringen kan tyde på en resignasjon når det kommer til ungdommene som behøver et godt og differensiert institusjonstilbud.

Fosterfamilier er det foretrukne plasseringsvedtaket i barnevernet, dersom et barn må plasseres utenfor hjemmet (Buftir, 2019b). Det kan være gode grunner til dette. Andelen ustabile plasseringer er for eksempel betydelig lavere i fosterhjem enn i institusjon (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020; Christiansen og Havik, 2009). I tillegg er allerede det store flertallet av plasserte barn, hele 77% ved utgangen av 2018, plassert i fosterhjem (Buftir 2019b). Det er derfor forståelig at det har vært satset mye på fosterhjem i Norge de senere årene. Likevel viser det seg at en gruppe ungdommer faller utenfor fosterhjemsordningen slik at det stadig er et behov for institusjonsplasser. For de som ikke kan bo i fosterhjem, ca 1100 per 2018 (SSB, 2019a), er det viktig at institusjonene har tilstrekkelige ressurser, drives på en måte som oppfyller deres grunnleggende behov, og skaper en mest mulig positiv utvikling for dem.

Å satse på et bedre institusjonstilbud er å satse på disse ungdommene. Et omfattende løft av dette tilbudet vil trolig koste mye penger. Driften av dagens institusjoner koster allerede flere milliarder kroner i året (SSB, 2019b). En satsing på dette området vil også måtte støtte seg på relevant forskning. Bevilgning av nye forskningsprosjekter og utredninger av norske institusjoner vil derfor kunne bli nødvendig, noe som også trolig vil koste en del penger. Likevel er dette en investering som kan gi utbytte i fremtiden. Personer som flytter mye i oppveksten har høyere sannsynlighet for å droppe ut av videregående, bli tenåringsforeldre, og få lavere inntekt i voksen alder (Syse et al., 2016). Videre mottar tidligere barnevernsbarn mer sosial hjelp og arbeidsledighetstrygd enn barn uten bakgrunn i barnevernet (Backe-Hansen et al., 2014). Et godt institusjonstilbud kan tenkes å forhindre mange flyttinger og sørge for at ungdom får en mer stabil og trygg oppvekst. Det vil dermed kunne være med på å

utligne disse sosiale forskjellene, og bidra til at institusjonsbarn vokser opp til å bli velfungerende og ressurssterke voksne som bidrar i samfunnet.

4.9 Mulige løsninger

Underveis i drøftingen er det nevnt flere mulige forslag til hva som kan gjøres for å motvirke unødige flyttinger og effekten disse kan ha. Ut fra et systemperspektiv kan det gjøres flere forbedringer. Den viktigste av disse virker å være en politisk og økonomisk satsing på å forbedre dagens institusjonstilbud. Mer spesifikt, å bevilge forskning, å re-organisere eller bygge ut offentlige institusjoner, samt å heve og spisse det generelle fagnivået innad i behandlingsinstitusjoner. Videre kan det også være gunstig å finansiere en større bemanning av førstelinja i barneverntjenesten, noe som kan sørge for at saksbehandlerne får mer tid til relasjonsarbeid med hver enkelt ungdom. I tillegg kan dette tenkes å bidra til en større mestringsfølelse i rollen som saksbehandler, noe som kan gjøre jobben mer attraktiv og forhindre at så mange slutter.

Hvis en ser på hva som kan gjøres i relasjon til selve ungdommen kan det argumenteres for at spesielt saksbehandlere og de voksne på institusjonen bør ha mer fokus på medvirkning i sitt arbeid. Tilrettelegging for mer medvirkning ved både flytting og institusjonsopphold kan tenkes å bedre samarbeidsviljen og motivasjonen til hver enkelt ungdom. For å oppnå dette kan det være aktuelt med flere krav til rutiner som sikrer medvirkning i både barneverntjenesten og i institusjonen. Samtidig kan det i barneverntjenestens arbeid være gunstig, om ikke nødvendig, med flere gode plasseringsalternativer, slik at det er rom for at ungdommen kan medvirke ved valg av plassering. Det kan også argumenteres for at mer tid vil kunne gi saksbehandleren mulighet til å informere om og planlegge selve flyttingen sammen med ungdommen. Dette vil kunne bidra til at flyttingen blir mindre belastende for ungdommen dersom den er nødvendig. Her kan løsningen tenkes å komme ovenfra og ned, ved at barneverntjenesten og institusjonstilbudet bygges opp.

5 Konklusjon

På bakgrunn av teorien og litteraturen presentert i denne oppgaven er det godt grunnlag for å hevde at ungdoms utvikling kan bli negativt påvirket av hyppige og gjentatte flyttinger. Dette kan en argumentere for ved å peke på flere indikatorer som tyder på at deres grunnleggende behov, ifølge Maslows behovspyramide, ikke blir møtt i tilstrekkelig grad. Videre vil deres utvikling stå i fare for å bli negativt påvirket også av de gjentatte og omfattende endringene i deres utviklingsøkologiske systemer. Et skiftende sosialt miljø vil også kunne påvirke ungdommens identitetsutvikling og føre til rolleforvirring, slik som Erikson beskriver i sin teori om de åtte aldre.

Hvorfor flytting forekommer i så høy grad er et sammensatt problem. Atferdsproblemer kan argumenteres for å være både en årsak så vel som en konsekvens av gjentatte flyttinger. Videre kan en peke på flere mangler ved barneverntjenesten og dagens institusjonstilbud som kan være med på å bidra til dette problemet. Intervjuer gjort med både institusjonsungdom og saksbehandlere peker i retning av at barneverntjenesten ikke møter forventningene til relasjonsarbeid og medvirkning i arbeidet med ungdommene, på tross av viktigheten dette har (Angel & Blekesaune, 2014; Barneombudet, 2020). Saksbehandlere mener at årsaken til at disse kravene ikke møtes er mangel på tid og ressurser (Angel & Blekesaune, 2014). Videre kan barnevernets institusjonstilbud kritiseres for å være for lite i omfang, for lite differensiert, og å ha for lavt fagnivå.

I denne oppgaven avdekkes flere tilsynelatende mangler i både barnevernet som system og i hvordan dets arbeid utføres. Institusjonsungdommen fremstår som glemt i en politisk satsning på fosterhjem. Deres meninger blir ikke hørt av stadig skiftende saksbehandlere med knapp tid, og de føler seg ikke tilstrekkelig informert om egen sak (Angel & Blekesaune, 2014). På institusjonene møter de ansatte som ikke lykkes i å løse opp i deres atferdsproblemer. De kan bli plassert med andre som har mer alvorlige atferdsproblemer enn dem selv, kanskje som følge av at saksbehandleren så seg nødt til å «skrive om» atferdsuttrykket deres for å i det hele tatt kunne plassere dem (Barneombudet, 2020). Alle disse faktorene bidrar til at ungdommer kan ende opp som «kasteballer» med eskalerende atferdsproblemer mellom institusjoner.

For å løse problemet fremstår ny satsning på institusjoner og økt bemanning i barneverntjenesten som de beste tiltakene. Allikevel er det vanskelig å si noe sikkert om hva som er best å gjøre uten mer forskning på hvilke faktorer som skaper ustabile plasseringsforløp i institusjon, og ikke minst hvilke forhold som skaper stabilitet. Det som virker klart er at hyppige og gjentatte flyttinger påvirker institusjonsungdommen negativt, og at noe bør gjøres for at de skal få en mer positiv og stabil utvikling.

Litteraturliste

Angel, B. Ø. & Blekesaune, M. (2014). *Flyttinger i barnevernet- Risikofaktorer, erfaringer og forklaringer*. Hentet 17. mars 2020 fra <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/196817/167e.pdf?sequence=1>

Backe-Hansen, E., Bakketeig, E., Gautun, H & Grønningsæter A. B. (2011). *Institusjonsplassering – siste utvei? Betydningen av barnevernsreformen fra 2004 for institusjonstilbudet*. NOVA-rapport 21/2011. Oslo: NOVA. Hentet 24. mars 2020 fra http://www.nova.no/asset/5057/1/5057_1.pdf

Backe-Hansen, E., Christiansen, Ø. & Havik, T. (2013). *Utsiktet flytting fra fosterhjem. En litteratursammenstilling*. NOVA-notat nr. 2. Oslo: NOVA. Hentet 24. mars 2020 fra http://www.nova.no/asset/6378/1/6378_1.pdf

Backe-Hansen, E., Havik, T. & Egelund, T. (2010). *Barn og unge i fosterhjem: Kunnskapsstatus for fosterhjemsarbeid*. Oslo: NOVA. Hentet 24. mars 2020 fra http://www.nova.no/asset/4330/3/4330_3.pdf

Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B. & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010. En longitudinell studie*. NOVA-rapport 9/14. Oslo: NOVA. Hentet 20. april 2020 fra https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Barnevern_i_Norge_1990_2010_NOVA.pdf

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2019a, 3 mai) *Rett tilbud til barnet*. Hentet 24. April 2020 fra https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Samarbeid_mellom_helse_og_barnevern/Tilbud_og_tjenester/Rett_tilbud_til_barnet/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2019b, 9. desember) *Barn og unge som bor i fosterhjem eller institusjon*. Hentet 20. april 2020 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/Barn_og_unge_plassert_utenfor_hjemmet/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020a, 2. januar) Barnevernsinstitusjoner. Hentet 24. april 2020 fra https://bufdir.no/Barnevern/Tiltak_i_barnevernet/Barnevernsinstitusjoner/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020b, 30. mars) Organisering og oppgaver. Hentet 24. april 2020 fra https://bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/Organisering_og_oppgaver/

Barneombudet (2020) De tror vi er shitkids. Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon. Hentet 17. mars 2020 <https://barneombudet.no/wp-content/uploads/2020/01/De-tror-vi-er-shitkids.pdf>

Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet 17. april 2020 fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1

Binder, P. & Høstmark Nielsen, G. (2017). Selvet og relasjonene – nyere psykoanalytiske perspektiv. Gulbrandsen (red.) *Oppvekst og psykologisk utvikling- innføring i psykologiske perspektiver*. (2. Utg., s. 104-138). Oslo: Universitetsforlaget.

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2018). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. (1. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Christiansen, Ø. & Havik, T. (2009). Plassert av barnevernet- Får barnet en situasjon preget av stabilitet?. *Norges barnevern, Vol. 87*, s. 28-39. Hentet 24. mars 2020 fra <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838>

Christiansen, Ø & Heggem Kojan, B. (2016). Å fatte beslutninger i barnevernet. Christiansen & Heggem Kojan (red.). *Beslutninger i barnevernet*. (s. 19-33). Oslo: Universitetsforlaget.

Christiansen, Ø, Heggem Kojan, B. & Iversen, O. (2016). Beslutninger om plassering utenfor hjemmet. Christiansen & Heggem Kojan (red.). *Beslutninger i barnevernet*. (s. 108-128). Oslo: Universitetsforlaget.

Gulbrandsen, L., M. (2017) Urie Bronfenbrenner: En økologisk utviklingsmodell. Gulbrandsen (red.) *Oppvekst og psykologisk utvikling- innføring i psykologiske perspektiver*. (2. Utg., s. 51-72). Oslo: Universitetsforlaget.

Håkonsen, K., M. (2015) *Psykologi og psykiske lidelser*. (5. Utg.) Oslo: Gyldendal akademisk

Larsen Damsgaard, H. & Eide, K. (2012) utfordringer i velferdsstatens yrker – slik nyutdannede profesjonsutøvere ser det. *Fontene Forskning*, Utg. 1/12 s. 69-81. Hentet 22. april 2020 fra <https://fonteneforskning.no/pdf-15.19493.0.3.66aa86cc6c>

Mørch, W., T. (2019, 4. november). Abraham Maslow. Hentet 20. april 2020 fra https://snl.no/Abraham_Maslow

Reichelt, S. & Sundet, R. (2017). Systemteoretisk forståelse av familier med barn. Gulbrandsen (red.). *Oppvekst og psykologisk utvikling- innføring i psykologiske perspektiver*. (2. Utg., s. 304-337). Oslo: Universitetsforlaget.

Statistisk sentralbyrå. (2019a, 3. juli). Barnevern: Hovedtal for barnevernsstatistikken; Barn og unge med plasseringstiltak per 31. desember. Hentet 15. april 2020 fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverng/aar>

Statistisk sentralbyrå. (2019b, 8. november). Barnevernsinstitusjoner: Hovedtall for barnevernsinstitusjoner. Hentet 07. mai 2020 fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverni/aar>

Store norske leksikon. (2018, 8. juni). Behov. Hentet 20. april 2020 fra <https://snl.no/behov>

Store norske leksikon. (2020, 6. januar). Identitet. Hentet 6. mai 2020 fra <https://snl.no/identitet>

Storø, J., Bunkholdt, V. & Larsen, E. (2010). Er institusjonen alltid et onde og familien alltid et gode? *Norges Barnevern, vol. 87*, s. 166-181. Hentet fra 24. mars 2020 fra <https://www.idunn.no/file/pdf/44075145/art06.pdf>

Svartdal, F. (2016, 2. desember) Atferdsproblem. Hentet 18. april 2020 fra <https://snl.no/atferdsproblem>

Svartdal, F. (2020, 5. april). Fagfelle vurdering. Hentet 20. april 2020 fra <https://snl.no/fagfelle vurdering>

Syse, A., Telle, K. & Tønnessen, M. (2016). Childhood residential mobility and long-term outcomes. *Acta Sociologica, Vol. 59, s. 113-129*. Hentet 20. mars 2020 fra <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0001699316628614>

Ulseth, G. (2016). Vennskap – perspektiver og tilnærminger blant ungdom i barneverninstitusjon. *Norges barnevern, Vol. 93, s. 80-94*. Hentet 24. mars 2020 fra <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-02-02>

